

نظامنامه

اصول محاکمات جزائیه مامورین

در مطبع دائره تحریرات مجلس عالی وزرا طبع شد

۲۰ حوت- سنه ۱۳۰۲

تعداد طبع اول (۲۰۰۰) جلد

هو الحکیم الخبیر

نظامنامه

اصول محاکمات جزائیه مامورین

قاعده

(۱)- مأمورینیکه متعلق بوظیفه خود مرتکب جرمی گردد قرار ماده (۱۶۵) تشکیلات اساسی تحقیقات ابتدائیه درباره او اجرا یافته در مرکز وزارات و مدیریت مستقله اوراق تحقیقیه او را با مأمور مجرم بمحکمه ابتدائی مأمورین و در لایات بمجالس مشوره تقدیم میگردد، در محاکم مأمورین و مجالس مشوره محاکمه مأمور بتفصیلات ذیل اجرا میشود:-

(۲)- بمجرد اتهام مأمورینیکه برائت ذمه شان از تهمت جرم مذکور معلوم و یا از روی سوانح عمرشان به حسن سلوک و صلاح مشهور و معروف باشند بتحت توقیف آورده نمیشوند.

(۳)- درباره اشخاص مستور الحال در اثنای تحقیقات اگر یکشخص عادل و یا دو نفر مستور الحال اخبار و اظهار اتهام مظنون را کرده باشند و یا از روی ذلائل و قرائن صحیحه علم و اطمینان باتهام مذکور حاصل شده باشد در قسم جنحه و جنایت مأمور مظنون بزیر توقیف آورده میشود.

(۴)- پس از تحقیقات حالات شخصیه مأمور مظنون و اجراءت لوازم تحقیقات برای اثبات جنحه و جنایت مظنون بها در صورت برائت مظنون از توقیف رها میشود.

(۵)- تحقیقاتیکه درباره مأمور مظنون از طرف دائره متعلقه او اجرا گردیده باشد اگر تحقیقات مذکور را مطابق اصول و قواعد تحقیقیه و امارات و قرائن قاطعه که در علم محاکم ظن غالب و یقین حاصل میکند ملاحظه نمایند مطابق قاعده (۲۴) درباره مأمور مظنون تعیین جزا کرده میتوانند، اگر تحقیقات مذکور را ناقص می بینند، و یا تحقیقات ابتدائیه دوائر متعلقه مأمور، با تحقیقات صحیحه محکمه تصادم کند، تحقیقات مصدقه محکمه اعتبار دارد، مجالس مشاوره و یا محاکم ثلاثه شورای دولت مطابق وظائف خودشان تحقیقات مذکور را تا درجه اتمام رسانیده ذلائل و قرائن جرم را ظاهر میکنند.

(۶)- محاکم ثلاثه مأمورین و یا مجالس مشاوره مطابق اوراق تحقیقیه برای محاکمه مذکور، یکروز مشخص کرده مأمور مظنون را و اگر مدعی داشته باشد نیز مدعی را یا وکیل همان دائره را طلب میکنند.

(۷)- مأمور مظنون و مدعی شخصی مأمور مظنون و یا وکیل همان دائره برای حاضر شدن در یوم محاکمه مجبور و مکلف هستند.

(۸):- اداره و انضباط داخلیه محاکمه برئیس محکمه تعلق دارد اگر اعضای محکمه در اثنای محاکمه چیزی لازم بدانند بذریعه رئیس محکمه و یا بعد از گرفتن اجازت آن از خود مظنون و مدعی پرسیده میتوانند.

(۹):- در مجالس مشاوره یا محاکم ثلاثه مأمورین رئیس محکمه مطابق اوراق موجوده، اولاً از مدعی و یا وکیل دائره، و ثانی از مأمور مظنون اسم و ولد و شهرت و محل اقامت شان را تحقیق مینماید و کاتب محکمه مطابقت جوابهای مدعی و یا وکیل مأمور مظنون را از روی اوراق موجوده شفاهاً تصدیق میکند، و اگر یک مخالفت دیده شود از طرف کاتب برای رئیس گفته میشود.

(۱۰):- بعد از تحقیق شخصیت بنابر امر رئیس، کاتب، اوراق موجوده را بترتیب ذیل علناً میخواند، یعنی اولاً عرض مدعی و یا بیانات وکیل همان دائره را و ثانیاً اوراق تحقیقیه که از دائره متعلقه مأمور مظنون تنظیم یافته است.

(۱۱):- پس از قرائت اوراق مذکور رئیس محکمه بدفعه اول مدعی و یا وکیل همان دائره را اجازت کلام میدهد مدعی و یا وکیل همان دائره مطابق عرض شان دعوی خود را توضیح میکنند، رئیس محکمه اگر افاده و بیان مدعی و یا وکیل را واضح نبیند از نزد وی ایضاحات لازمه میگیرد.

(۱۲):- بعد از توضیح و صحت دعوی رئیس محکمه بیانات مدعی و یا وکیل همان دائره را خلاصه کرده از مظنون علیه استجواب مینماید.

(۱۳):- مظنون علیه سوالات رئیس محکمه را بجواب دادن مجبور است اگر مظنون علیه جواب نگوید منکر شمرده میشود و اگر از خارج سوال چیزی بگوید رئیس محکمه او را منع مینماید و بدائره محاکمه سوالات خود ارجاع میدهد و اگر مدعی و یا مدعی علیه بنابر عذر معقول مهلت بخواهند باندازه کار مهلت داده میشود.

(۱۴):- رئیس محکمه نظر بدعوی مدعی و بیانات مأمور مظنون هر قدر که لازم می بیند نوبت کلام داده و از ایشان هر چیزیکه مطابق تحقیقات لازم دیده باشد پرسیده میتواند.

(۱۵):- در صورت انکار در هر موضعیکه شاهد و سند لازم باشد رئیس محاکمه از مدعی علیه طلب شهود مذکور را و یا سند اثبات را کرده استماع و ملاحظه میکند.

(۱۶):- تعیین شهود یا از طرف مدعی گفته میشود و یا از روی اوراق تحقیقاتیکه درباره مظنون اجرا کرده شده است معلوم میشود.

(۱۷):- شاهدان بحضور مدعی و مدعی علیه بمحکمه علحده علحده استماع کرده میشود و قبل از استماع شهود رئیس محکمه اسم و شهرت و ولد و ساکن شهود را مطابق اوراق تحقیقیه و موافق تصریحات مدعی استفسار میدارد.

(۱۸):- بعد از ختام شهادت شهود، از طرف رئیس برای مظنون گفته می شود، که اگر اعتراض در شهادی شاهد و یا شخص شاهد داشته باشد بیانات بدهد.

(۱۹):- اگر بیانات او معقول بود مقبول والا مسترد میگردد.

(۲۰):- بعد از صورت اثبات قبل از صدور حکم اگر مظنه دسیسه یعنی گمان فریب و تزویر نزد رئیس محکمه متیقن شود رئیس محکمه تحقیقات کرده میتواند و همچنین تعدیل شهود سرّاً و علناً از طرف رئیس محکمه اجرا میشود.

(۲۱):- شهادتیکه در حضور محکمه ادا کرده می شود از طرف کاتب محکمه عیناً ضبط و ثبت گردیده در ذیل آن شاهدان امضا میکنند.

(۲۲):- اگر شخص از روی قرائن و امارات معقول اثبات دعوی خویش را نتوانست همچو دعوی از طرف محاکمه مأمورین مسموع نمیگردد.

(۲۳):- برای اثبات جرم مظنون و یا برای اثبات اعتراضات مأمور مذکور رئیس محکمه مطابق آرای اعضای محکمه هر چیزیکه لازم و ضرور به بیند از دفاتر و دوائر رسمیه رسماً پرسیده میتواند.

(۲۴):- در زمانیکه بحضور محکمه مطابق تفصیلات فوق دعوی مذکور را بدرجه کفایت تحقیق کرده باشند یا از شهادت شاهد و شهادت خط و خاتم و یا قرائن قاطعه و امارات و دلایل سائره که در علم محاکم ظن غالب و یقین حاصل میکند و یا اوراق تحقیقیه موجوده و یا دلایل و امارات مصدقه موصوفه اسباب حکم بوجود آمده و دیگر هیچ چیز برای تحقیق نمانده باشد، رئیس محکمه ختام محاکمه این دعوی را بطرفین میفهماند.

(۲۵):- بعد از اختتام محاکمه رئیس و اعضای محکمه بمذاکره کیفیت آغاز میکنند رئیس محکمه دعوی واقعه را و افادات و اعتراضات مظنون را یاد و تذکار نموده و اسباب حکم را مطابق ماده فوق که بوجود آمده است واضح میکنند و همینطور مابین اعضا و رئیس محکمه مذاکره کیفیت کرده می شود.

(۲۶):- رئیس علی الترتیب آرای اعضای محکمه را از نزد شان میبرد هر اعضا مطابق جریان محاکمه رأی خود را بیان میدارد و بعد ازین رئیس نیز رأی خود را مشخص کرده قرارداد محاکمه را تعیین مینمایند.

(۲۷):- مطابق قرارداد محاکمه اگر مأمور مظنون بتحت تهمت آورده شده باشد باز از طرف رئیس و اعضای محکمه برای تعیین مجازات مأمور مذکور مذاکره گردیده و مطابق نتیجه مذاکرات و مطابق مواد نظامنامه جزائیه مجازات مأمور مذکور مشخص و تعیین میشود.

(۲۸):- مأمورینیکه از روی یک جرم بتحت محاکمه گرفته شوند مطابق اختیاراتیکه در اثنای وقوع جرم در نظامنامه ها نشان داده شده است بازخواست کرده میشود اگر از روی یک جرمیکه قبل از نشر نظامات موجوده بتحت محاکمه آمده باشند درینصورت اختیارات سابقه شان بنظر دقت گرفته و اتهام شان مطابق اختیارات مذکوره تعیین کرده می شود.

(۲۹):- حقوق شخصی که در ضمن دعوی مرجوعه این محاکم واقع میشود بمحاکم موصوف فیصله گردیده دوباره بمحاکم عدلیه مراجعت کرده نمیتواند.

(۳۰):- نتیجه مذاکره یعنی حکم واقعه بحواله دلیل و مواد قانونیه که باین حکم تعلق دارد بطور خلاصه حتی الامکان بیک کتابیکه برای ثبت قرارداد محکمه مشخص شده باشد قید و ثبت میشود.

(۳۱):- در اثنای محاکمه از طرف کاتب محکمه یک ضبط دعوی یعنی صورت حال دعوی نوشته میشود، این ورقه ضبط دعوی در اوراق مطبوعه و یا بیک کتاب مخصوصه تحریر میشود ضبط دعوی اسم رئیس و اعضای محکمه و اسامی مدعی و مدعا علیه، و اگر از یکطرف شاهد اقامه کرده شده باشد اسامی شاهدان و خلاصه اوراق و سنداتیکه از طرفین برای اثبات نمودن دعوی داده شده است محتوی مییاشد و همچنین درین ورقه ضبط دعوی افادات مدعی و مظنون علیه و مقرراتیکه از طرف محکمه قرارداد میشود نیز درج و قید مییاشد این ورقه ضبط دعوی را بحضور رئیس و اعضای محکمه خوانده و بعد از مطابقت آن بجریان محاکمه دیده از طرف رئیس و اعضای محکمه دستخط گردیده اگر محاکمه بیک مجلس بختام نرسیده باشد محاکمات متعاقبه نیز بطور مسلسل درین ورقه ضبط و قید گردیده بطور فوق الذکر دستخط میشود ورقه ضبط دعوی برای تنظیم فیصله خط محکمه استناد گرفته میشود.

(۳۲):- فیصله خط مطابق مندرجات ضبط نامه بوجه ذیل تنظیم مییابد:-

الف:- اسم و نسب مدعی و مدعا علیه و شهود.

ب:- خلاصه جریان محاکمه.

ج:- اثبات حکم و دلایل.

د:- صورت فیصله.

ه:- احکام نظامیه که برای فیصله محکمه اساس گرفته شده باشد.

و:- تاریخ فیصله و تاریخ تفهیم فیصله.

(۳۳):- فیصله خط محکمه از طرف کاتب محکمه تحریر و بحضور رئیس و اعضای محکمه قرائت گردیده در زمانیکه مطابقت فیصله خط به ضبط نامه دعوی یعنی صورت حال مطابق دیده شد پاک نویس کرده بکتاب مخصوص ثبت و در ذیل آن فیصله خط از طرف هیئت محکمه مذکور مهر و دستخط گردیده فیصله خط بمحکوم علیه و مدعی داده از آنها رسید گرفته میشود و همچنین مطابق فیصله خط مذکور برای دائره متعلقه همان مأمور محکوم علیه ارسال میگردد.

ادخال و اجرای احکام این نظامنامه را در نظامات دولت و اجرای احکام موادش را امر و اراده مینمایم.

تحریر ۲۰ حوت ۱۳۰۲